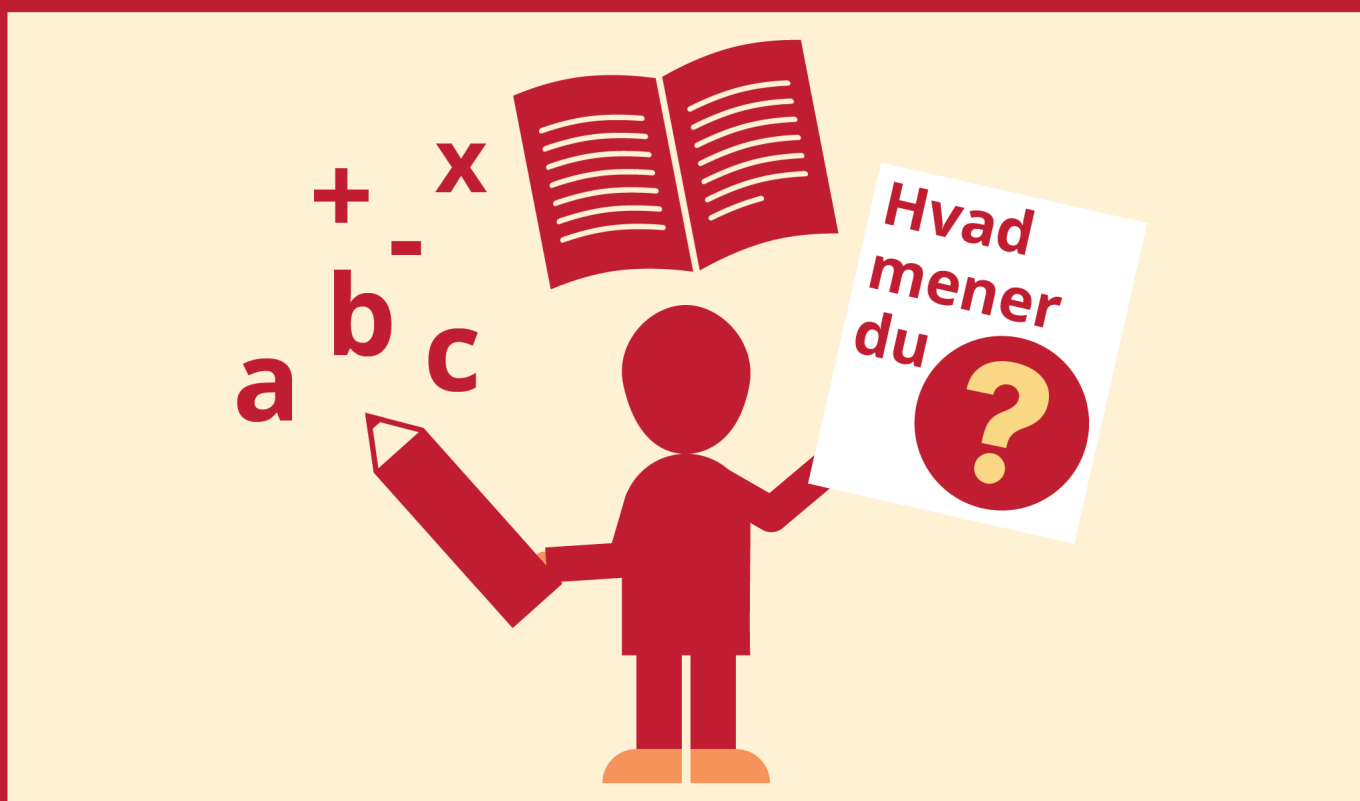

10 skridt til børn og unges uddannelse – Børn i dagtilbud og børnehaveklasse

Metoderapport

*10 skridt til børn og unges uddannelse
– Børn i dagtilbud og børnehaveklasse
– Metoderapport*

© VIVE og forfatterne, 2024

e-ISBN: 978-87-7582-414-4

Projekt: 302368

Finansiering: TrygFonden

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

Hvilke spørgsmål synes børn, forældre og fagprofessionelle, at vi mangler svar på, hvis flere børn og unge skal kunne gennemføre grundskolen og en ungdomsuddannelse? Det sætter VIVE og TrygFonden fokus på i initiativet *10 skridt til børn og unges uddannelse*.

10 skridt til børn og unges uddannelse består af i alt fire afdækninger inden for fire forskellige temaer, hvoraf *10 skridt til børn og unges uddannelse – børn i dagtilbud og børnehaveklasse* er den tredje afdækning. Forud for denne går pilotprojektet om anbragte børns skolegang og en afdækning om elever med særlige støttebehov i almenskolen.

Denne rapport indeholder en detaljeret beskrivelse af projektets metode.

Vi vil gerne takke projektets referencegruppe og følgegruppe for gode og konstruktive input samt takke de mange respondenter, der har svaret på spørgeskemaet.

Sidst, men ikke mindst, vil vi gerne sende en stor tak til alle børn, forældre og fagprofessionelle, der deltog i børnehavemandringerne eller på projektets workshop og bidrog engageret til den endelige prioritering af de 10 spørgsmål.

Projektet er finansieret af TrygFonden.

Carsten Strømbæk Pedersen

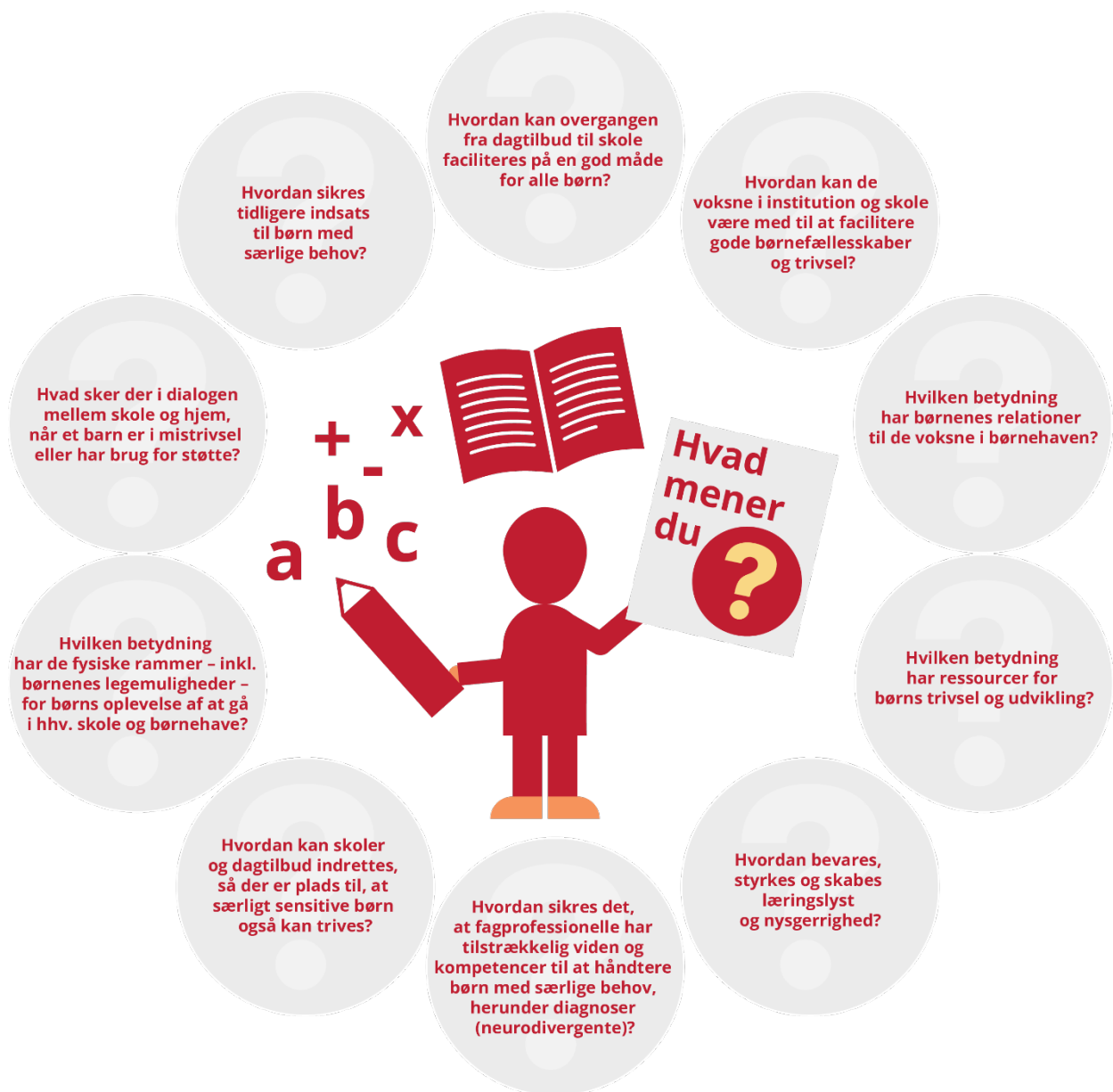
Forsknings- og analysechef for VIVE Børn og Uddannelse

Indholdsfortegnelse

De 10 vigtigste forskningsspørgsmål	5	
<hr/>		
1	Hvorfor praksisudpegning af forskningsspørgsmål?	6
<hr/>		
2	Sådan er de 10 spørgsmål blevet til	7
2.1	Opstart af 10 Skridt	7
2.2	10 Skridt-metoden	8
2.3	Indsamling af spørgsmål fra praksis	8
2.4	Kategorisering fra bruttoliste til long list	12
2.5	Prioritering fra long list til short list	12
2.6	Workshop med målgrupperne	13
2.7	Formidling af toplistens til forskere og bevillingsgivere	15
<hr/>		
Bilag 1	Etiske overvejelser om inddragelse af børn	17

De 10 vigtigste forskningsspørgsmål

1 Hvorfor praksisudpegning af forskningsspørgsmål?

Omkring 20 % af alle 25-årige i Danmark får ikke en ungdomsuddannelse. Der er mange mulige årsager til dette vedvarende problem. I denne afdækning ser vi på dagtilbud og børnehaveklasser, to væsentlige hverdagsarenaer uden for familien, som præger børnene i deres tidlige leveår – og som forventes at ruste børnene til deres efterfølgende skolegang. Nogle undersøgelser indikerer, at børns skolegang og generelle trivsel påvirkes allerede i deres tid i dagtilbud (Lindeberg et al., 2023).

Selvom en del undersøgelser har belyst, hvilke *udfordringer* der er forbundet med skolegangen blandt børn og unge med særlige behov, er det til gengæld underbelyst, hvilke *løsninger* der kan hjælpe børnene til en bedre skolegang, hvor flere efterfølgende kan gennemføre grundskolen og en ungdomsuddannelse. Manglen på løsninger kan både skyldes, at området er meget komplekst, men det kan også handle om, at den viden, forskningen skaber, ikke er tæt nok på den realitet, som fagprofessionelle, forældre og børn står i til dagligt.

Projektet *10 skridt til børn og unges uddannelse – Børn i dagtilbud og børnehaveklasse* vender mikrofonen mod dem, det hele handler om, ved at facilitere, at børn,

forældre og fagprofessionelle sammen prioriterer, hvilke forskningsspørgsmål de mangler svar på, hvis dagtilbud og børnehaveklasse skal hjælpe flere børn og unge med særlige behov bedre til efterfølgende at gennemføre grundskolen og en ungdomsuddannelse. Sammen formulerer og udvælger målgrupperne, hvilke spørgsmål der fremadrettet bør adresseres i forskningen. Gennem en systematisk afdækning af, hvad der er de vigtigste forskningsspørgsmål i det hverdagsliv, som børn, forældre og fagprofessionelle deler, er ønsket at styrke både kvaliteten og anvendeligheden af viden om børn og unge med særlige behov.

Fakta om 10 Skridt

10 skridt til børn og unges uddannelse – Børn i dagtilbud og børnehaveklasse er en del af det overordnede initiativ *10 skridt til børn og unges uddannelse*, som VIVE gennemfører i samarbejde med TrygFonden.

Selvom formålet var at *rangordne* de 10 skridt, resulterede afdækningen i 10 *sideordnede* spørgsmål, som praksis ønsker svar på.

Denne rapport indeholder en detaljeret beskrivelse af projektets metode samt en samlet oversigt over de indkomne data. Formålet er at dokumentere vejen fra respondenternes kvalitative kommentarer til de endelige 10 spørgsmål.

2 Sådan er de 10 spørgsmål blevet til

10 Skridt-projektets metode er inspireret af James Lind Alliance-metoden (se JLA Guidebook for detaljer www.jla.nihr.ac.uk/jla-guidebook). James Lind Alliance-metoden er designet til at formulere og skabe opmærksomhed om forskningsspørgsmål, som har direkte relevans for den målgruppe, forskningsspørgsmålene omhandler. Metoden er anvendt på mere end 70 forskellige temaer på sundhedsområdet og i stigende grad på socialområdet. 10 Skridt-metoden er tilpasset fra James Lind Alliance-metoden, således at der er et bredt fokus på, hvad børn, forældre og fagprofessionelle efterspørger viden om, og ikke kun på, hvad der mangler forskningsviden om.¹

2.1 Opstart af 10 Skridt

10 Skridt-projektet er tilknyttet en **referencegruppe** bestående af eksperter fra forskningsmiljøer på børne- og ungeområdet, som går på tværs af de fire afdækninger. Ligeledes er hver afdækning tilknyttet en **følgegruppe**, som består af interessenter på området. Referencegruppen har bidraget til at udvikle og kvalificere 10 Skridt-metoden, mens følgegruppen har bidraget med viden om og adgang til børn med særlige behov i dagtilbud og indskoling (og disses forældre) samt de fagprofessionelle omkring børnene.

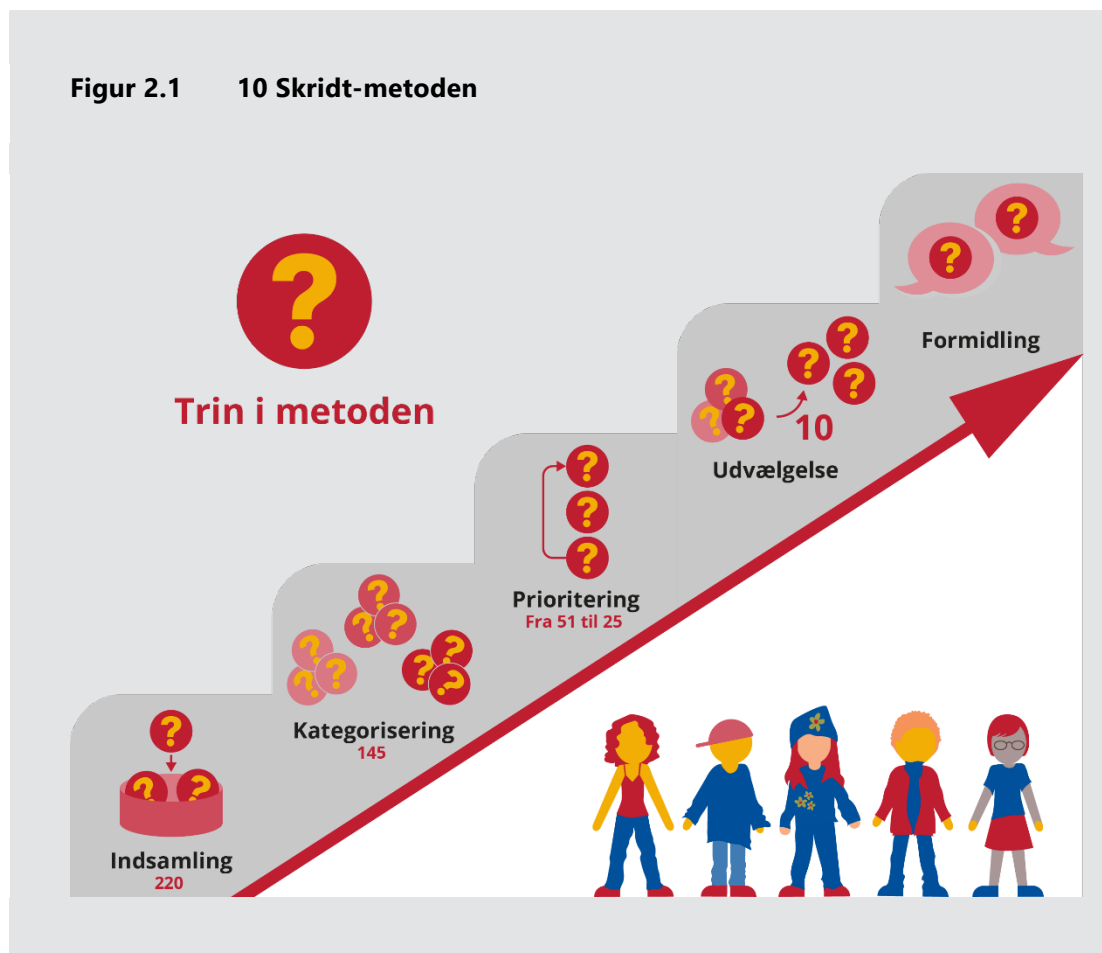
Indledningsvis udarbejdede VIVE i samarbejde med referencegruppen og følgegruppen en protokol, der præsenterede projektets ramme med formålet om at sikre systematik og gennemsigtighed mellem de involverede aktører undervejs i projektperioden. Protokollen udgjorde projektets processuelle, metodiske og analytiske drejebog.

¹ JLA-metoden stammer fra sundhedsvæsenet, hvor der er mulighed og tradition for at gennemføre RCT-studier, og hvor denne type viden typisk bliver betegnet som "evidens". I JLA-metoden screener man derfor forskningsspørgsmålene for at finde dem, hvor der ikke findes "evidens", og det er dem, man fokuserer på. På socialområdet er mulighederne anderledes, og det vil ikke være muligt på samme vis at afdække, om den viden, der evt. findes, er "god nok", og der derfor ikke er behov for yderligere forskning. Vi fokuserer derfor på at afdække efterspørgslen og lader det være op til den videre forskning på feltet at bygge videre på og supplere den viden, der eventuelt måtte findes på området.

2.2 10 Skridt-metoden

10 Skridt-metoden udgøres af en række trin illustreret i Figur 2.1. Figureerne med de røde spørgsmålstegn i hvert trin er *generelle* for metoden uanset afdækning. De hvide bokse ovenover med konkrete tal (fx "220 spørgsmål") viser antallet af spørgsmål i *denne konkrete afdækning*.

I de følgende afsnit 2.3-2.7 udfolder vi processen og metoden for hvert trin.

Kilde: VIVE.

2.3 Indsamling af spørgsmål fra praksis

Første trin bestod i at gennemføre en bred indsamling af spørgsmål om dagtilbud og børnehaveklasse i forhold til børn med særlige behov, som praksis gerne vil have forskere til at finde svar på. Spørgsmålene blev indsamlet gennem en spørgeskemaundersøgelse blandt følgende to målgrupper (se mere om børneinddragelse i det efterfølgende afsnit 2.3.2):

- Forældre til børn i indskolingen, som har eller tidligere har haft særlige behov
- Fagprofessionelle, som arbejder med børn i dagtilbud eller indskolingen/SFO (enten i dagtilbud, skoleregi eller i en understøttende funktion).

2.3.1 Spørgeskema til indsamling af spørgsmål fra praksis

I spørgeskemaet blev målgrupperne adspurgt, hvilke tre spørgsmål eller områder de gerne vil have forskere til at finde svar på. Spørgsmålet var efterfulgt af tre tomme tekstfelter, hvor respondenterne i fritekst har skrevet de (op til) tre spørgsmål, de mener, der mangler svar på. Spørgsmålsformuleringen varierede på tværs af målgrupperne, så den var målrettet hver målgruppe (se eksempel på spørgsmålet til forældre herunder). Spørgeskemaet var designet til at være så åbent som muligt over for alle forskellige forslag til spørgsmål om, hvad dagtilbud og børnehaveklasse kan gøre for børn med særlige behov. Både referencegruppen og følgegruppen har bidraget til at sikre spørgeskemaets kvalitet.

Tænk på dine egne erfaringer, som forælder til et barn i indskolingen, som nu eller på et tidligere tidspunkt har haft behov for lidt ekstra støtte eller opmærksomhed.

Hvilke tre spørgsmål vil du gerne have, at forskere finder svar på, som kan hjælpe børn i dagtilbud og indskolingen til at få en god skolegang?

**Spørgsmålsformulering til forældre
i spørgeskemaet**

Spørgeskemaindsamlingen løb fra den 15. april 2024 til den 1. juli 2024. Til distributionen af spørgeskemaet udgav VIVE en video, der præsenterede formålet med spørgeskemaet og 10 Skridt-projektet. Spørgeskemaet og præsentationsvideoen blev distribueret på sociale medier af VIVE, TrygFonden, referencegruppen, følgegruppen og forbindelser hertil. Ligeledes har medlemsorganisationerne i følgegruppen distribueret spørgeskemaet til deres medlemmer via deres maillister og nyhedsbreve.

Der indkom i alt 171 spørgsmål gennem spørgeskemaundersøgelsen, som praksis gerne ville have svar på. Blandt disse var 80 spørgsmål stillet af fagprofessionelle og 91 spørgsmål af forældre.

2.3.2 Inddragelse af små børn via børnehavetvandring

Det er selve kernen i 10 Skridt-afdækningerne og James Lind Alliance-metoden at give stemme til de mennesker, som forskningen drejer sig om. Vi vurderede ikke, at det var muligt (eller realistisk i dette projekt) at opfinde spørgeskemametoder til at indsamle børnenes perspektiver. Derfor valgte vi i stedet at bruge kvalitative metoder tilpasset formålet.

Inspiration fra norsk studie: "Nytråkk"

Vi valgte at bruge en tilpasset version af metoden "Nytråkk", som er benyttet og beskrevet af norske dagtilbudsforskere (Winger & Eide, 2015). Det norske studie benytter sig af børnenes egne fortællinger. Konkret følges en gruppe på fire børnehavebørn (4-5 år gamle) over i deres *tidligere* institution/vuggestue, hvor de har retrospektive fokussamtaler om trivsel og velvære med forskerne (og den pædagogiske leder). I studiet beskrives det, hvordan gruppen gennemfører en "vandring" og bevæger sig fysisk rundt i omgivelserne inde og ude. Vandringen tager i alt 36 minutter og foregår i børnenes tempo ud fra "go-along"-princippet, hvor selve formen foregår på informantens præmisser. Det beskrives, hvordan det er børnenes fysiske interaktioner med omgivelserne, der "trigger" børnenes minder. Forskerne lader børnene komme til udtryk på forskellige måder via både samtale, leg og bevægelser².

Tilpasning til denne 10 Skridt-afdækning

Vi valgte at bruge selve fremgangsmåden med de fysiske, retrospektive vandring og tage børn fra børnehaveklasse og 1. klasse med tilbage i deres tidligere børnehav. Skolebørnene i vores afdækning er dermed ældre end børnehavebørnene i det norske studie, hvorfor de også har en større kognitiv modenhed. Der er samtidig gået mindre tid, siden skolebørnene gik i børnehaven, i forhold til den tid, der er gået, siden børnehavebørnene i det norske studie gik i vuggestue (1-2 år vs. 2 hele år).

På besøgene deltog en kendt kontaktperson fra børnenes skole (oftest en børnehaveklasselærer), hvilket afviger fra det oprindelige norske studie. Vi besøgte endvidere børnehaven i dagtimerne, mens den var i brug af de nuværende børn, og ikke mens den var tom. Skolebørnene, som vi fulgte og observerede, havde dermed ikke den samme uhindrede adgang til børnehaven, som børnehavebørnene i det oprindelige norske studie havde til deres tidligere vuggestue. Det har haft betydning for, hvor "fri" skolebørnenes vandring blev, idet yngre legekammerater og søskende, som fortsat går i børnehaven, naturligt flokkedes om skolebørnene i flere tilfælde.

² I det oprindelige studie indgår også andre elementer, såsom 'mindebøger' fra børnenes tid i den tidligere institution, ligesom besøgene også blev videofilmnet.

Børnehavevandring

Vi har via netværk (herunder særligt følgegruppen) rekrutteret i alt tre skoler/dagtilbud til børnehavevandring. På hvert besøg deltog 5-6 børn fra børnehaveklasse og 1. klasse, som havde det til fælles, at de alle havde gået i samme børnehave. Skolen har udvalgt børnene for os. Vi havde bedt skolen om, at 1-2 af børnene havde udfordringer eller særlige behov for at sikre, at de børn, som afdækningen omhandler, også var repræsenteret.

Vi har ikke bedt skolerne om at fortælle os *hvilke* børn, der havde særlige behov eller udfordringer – ligesom vi heller ikke har bedt skolerne om *ikke* at fortælle os det³. Læs mere om de etiske overvejelser forbundet med besøgene i Bilag 1.

Besøgene foregik i foråret 2024.

“Oversættelse” af børnenes udsagn og observationer

Det er nødvendigt at lægge en analytisk tolkning ned over børnenes perspektiver, før disse kvalitative data kan oversættes og indgå som konkrete bud på “manglende viden for at sikre bedre skolegang”.

Vi har på baggrund af hvert besøg set observationsnoter fra hver enkelt observatør igennem og på den baggrund genereret et antal spørgsmål (typisk 15-20), som svarer til den type spørgsmål, der *kunne* være stillet i spørgeskemaet. Spørgsmålene baserer sig dels på de udsagn, som børnene er kommet med på vandringen, og dels på observationer og refleksioner fra observatørerne. Vi har taget dem som tegn på forhold, der er væsentlige for børnenes skolegang, og som det dermed (potentielt) kan være relevant at skabe mere viden om.

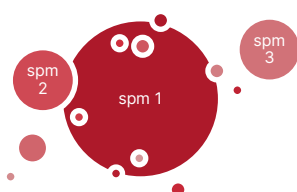
Observatørerne fra besøget har efterfølgende set listen med generede spørgsmål igennem for at sikre, at listen med spørgsmål samlet set afspejler de væsentligste udsagn og observationer fra besøget.

Vi genererede på baggrund af de tre forskellige besøg i alt 49 forskellige spørgsmål på børnenes vegne. Disse 49 spørgsmål indgik på lige fod med forældrenes 91 spørgsmål og de fagprofessionelles 80 spørgsmål fra spørgeskemaet, og det gav altså tilsammen 220 spørgsmål på *bruttolisten*.

³ Hvis vi ønskede en slags “blinding” i forhold til deltagerne, ville vi bede skolerne om ikke at fortælle os det.

2.4 Kategorisering fra bruttoliste til long list

De 220 spørgsmål på *bruttolisten* blev efterfølgende analyseret og kategoriseret til det, vi – i overensstemmelse med terminologien fra James Lind Alliance – kalder projektets *long list*. Denne long list består af 145 forskningsspørgsmål (se projektets long list i data bruttolisten).

Mens nogle respondenter havde formuleret forskningsspørgsmål i spørgeskemaets åbne tekstfelt, havde andre formuleret kommentarer eller beskrivelser af områder, der mangler viden om. VIVE har analyseret indholdet i alle 220 spørgeskemabesvarelser og kategoriseret og sammenlagt disse til i alt 145 forskellige forskningsspørgsmål. Spørgsmål, som ikke handlede om børn med særlige behov i dagtilbud eller indskoling, eller som ikke meningsfuldt kunne fortolkes, er frasortet. Spørgsmål eller kommentarer, som er stillet flere gange af forskellige personer med lidt forskellige formuleringer, er grupperet og formuleret til ét samlet spørgsmål på projektets long list med 145 spørgsmål. Det er angivet på projektets long list, hvor mange respondenter fra hver målgruppe der har stillet hvert spørgsmål. Alle kategoriseringer fra bruttoliste til long list fremgår af data bruttolisten.

2.5 Prioritering fra long list til short list

Fordi de 145 spørgsmål på projektets long list ville være for mange spørgsmål at håndtere på målgruppe-workshoppen, er projektets long list efterfølgende kogt ind til en short list med 25 spørgsmål. Denne prioritering mellem spørgsmålene er foretaget på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen og på baggrund af følgegruppens prioriteringer. Prioriteringen tager hensyn til, at de forskellige målgrupper skal have lige meget vægt – også selvom de deltager i forskelligt antal i spørgeskemaundersøgelsen. Derfor har vi både analyseret, hvilke spørgsmål flest generelt mente var de vigtigste, og vi har analyseret, hvad hver af de tre målgrupper – børn, forældre og fagprofessionelle – har udpeget som det vigtigste.

Projektets long list er kogt ned til en short list i følgende steps:

1. Topscorerspørgsmålene i hver målgruppe, dvs. de 4-5 spørgsmål fra hver målgruppe, som er stillet af flest respondenter, er inkluderet⁴
2. Spørgsmål, der er prioriteret som det vigtigste spørgsmål af mindst én organisation i følgegruppen, er inkluderet

⁴ Efter at have konstrueret en short list med fem spørgsmål fra hver målgruppe og udsendt denne til workshopdeltagerne, identificerede vi en fejl i et af børnenes top-5-spørgsmål. Vi valgte at slette dette spørgsmål, for at være tro mod dataindsamlingen og børnene. Det betyder, at børnene kun er indgået med 4 top-spørgsmål i workshoppen, mens forældre og fagprofessionelle er indgået med deres top-5.

3. Spørgsmål, som er prioriteret i top-10 af mindst tre organisationer i følgegruppen, er inkluderet.

2.6 Workshop med målgrupperne

Den endelige topliste med de 10 vigtigste spørgsmål til forskningen blev besluttet på en workshop med deltagelse af forældre til børn med særlige behov og fagprofessionelle, der arbejder med børn i dagtilbud og indskoling, herunder også børn med særlige støttebehov.

Deltagere på workshopen

Workshopen blev afholdt den 19. september 2024 i København med i alt syv deltagere bestående af to forældre og fem fagprofessionelle.

Invitationer til workshopen blev sendt til de respondenter fra spørgeskemaundersøgelsen, som havde tilkendegivet, at VIVE måtte kontakte dem igen. Derudover foretog vi målrettet rekruttering med hjælp fra følgegruppen for at finde flere deltagere, ligesom vi også gjorde opmærksom på workshopen på sociale medier i relevante fora⁵.

Børnene deltog ikke på workshopen. Derfor gjorde vi to tiltag på workshopen for at give børnenes spørgeskemabesvarelser ekstra vægt:

- For det første holdt VIVE et oplæg på workshopen, der præsenterede børnenes top-4-spørgsmål med eksempler på citater og observationer fra børnehavevandringerne. Tanken bag dette var at bære børnenes perspektiver tydeligt videre til de deltagende forældre og fagprofessionelle på workshopen.
- For det andet var det et kriterie på workshopen, at mindst to af børnenes top-4-spørgsmål fra børnehavevandringerne skulle ende på listen.

Workshoppens metodiske fremgangsmåde

Prioriteringsworkshopen er en metode til at samle de forskellige målgrupper om at udtrykke deres egne perspektiver, høre de andres perspektiver og at træffe beslutninger på baggrund af et bredt fælles blik på børn med særlige behov. Den indledende indsamling af spørgsmål har involveret flere personer og således flere forskellige perspektiver, men de indledende trin er også baseret på individuelle erfaringer, hvor respondenterne fremfører, hvad de allerede ved. At samle de forskellige

⁵ Eksempelvis i Facebook-grupperne "en mio. stemmer" og lignende.

målgrupper i en workshop gør dem i stand til at udveksle viden og information og at nå frem til beslutninger baseret på et bredere fælles grundlag af erfaringer.

For at sikre, at alle perspektiver kom frem, har vi forud for workshoppen sendt en short list af de 25 spørgsmål til alle deltagerne og bedt dem om at lave en lille øvelse hjemmefra for at forberede deltagerne på at drøfte spørgsmålene med de andre deltagere (se deltagerøvelsen i boksen herunder).

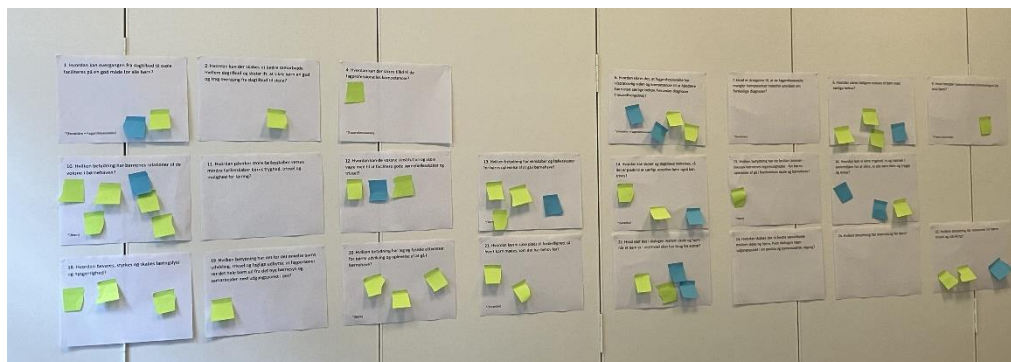
Boks 2.1 Deltagerøvelse før workshoppen

- Læs de **25 spørgsmål**.
- Overvej, hvilke spørgsmål på listen, som du mener, det er vigtigst, at forskere finder svar på, for at dagtilbud og børnehaveklasse kan bidrage til, at flere børn og unge kan gennemføre grundskolen og en ungdomsuddannelse. Sæt et kryds ved de **10 vigtigste spørgsmål**, og markér derefter de **3 allervigtigste** spørgsmål. Du skal ikke vide noget om forskning for at lave øvelsen – vi er interesseret i, hvad du mener.
- Overvej, **hvorfor** du synes, netop disse spørgsmål er vigtigst. Dine overvejelser kan du bruge, når du skal tale med andre om spørgsmålene på workshoppen.

Workshoppen var inddelt i tre sessioner, hvoraf de første to var gruppesessioner, og den tredje foregik i plenum. I de to gruppesessioner var deltagerne inddelt i to mindre grupper sammensat på tværs af forældre og fagprofessionelle for at sikre, at alle kom til orde og fik deres perspektiv sat i spil. Formålet med gruppesessionerne var, at deltagerne hver især skulle præsentere og lytte til, hvilke spørgsmål de selv og andre mener er de vigtigste, så de kunne tage hinandens perspektiver med i egne overvejelser. Gruppesessionerne foregik ved, at alle 25 spørgsmål var opsat på en væg, og hver deltager fik tre Post-it-sedler, som de satte på deres top-3, og begrundede. Herefter fulgte en fælles gruppedrøftelse af spørgsmålene. Efter den første gruppesession blev deltagerne sat i nye grupper, så alle blev præsenteret for nye perspektiver og nye drøftelser.

Efter drøftelserne i mindre grupper i de to første sessioner fulgte den tredje og afsluttende plenumsession. Formålet med plenumsessionen var at udvælge de 10 vigtigste spørgsmål. Til udvælgelsen brugte vi en metode, hvor alle deltagere fik et antal stemmesedler/Post-it-sedler svarende til en tredjedel af de tilbageværende antal

spørgsmål. Deltagerne satte deres Post-it-sedler på de spørgsmål, som de mente var de vigtigste. Det var et kriterie for den endelige liste, at mindst to af børnenes top-4 fra børnehavevandringerne og mindst én af forældrenes og én af de fagprofessionelles top-5 skulle ende på listen.

Kilde: Billede fra workshoppen med forældre og fagprofessionelle.

Gennem flere afstemningsrunder blev de spørgsmål, som fik færrest stemmer, fjernet fra væggen. For hver afstemningsrunde fik deltagerne færre stemmer, så antallet af "stemmesedler" fortsat svarede til en tredjedel af antallet af tilbageværende spørgsmål på væggen. Efter de fire runder var der 10 spørgsmål tilbage, som der blandt deltagerne var bred opbakning til er vigtige.

2.7 Formidling af toplisten til forskere og bevillingsgivere

Det er centralt, at der er fonde, styrelser og forskningsmiljøer, som gerne vil gribe spørgsmålene – til gavn for elever med særlige støttebehov i almenskolen. I forbindelse med offentliggørelsen af toplisten samledes netværket bestående af forskere, fonde, styrelser mv. til en netværksdag den 3. december 2024. Formålet med netværksdagen var at skabe interesse for at arbejde videre med de spørgsmål, der blev identificeret på toplisten, og samtidig at skabe forbindelser mellem eventuelle samarbejdspartnere.

Litteratur

James Lind Alliance Guidebook, version 10 (2021). NIHR – National Institute for Health and Care Research, tilgjengelig på: <https://www.jla.nihr.ac.uk/jla-guidebook> [Last updated: 7. okt. 2024].

Lindeberg, N.H., Toft Hansen, A., Vixø, K. et al. (2023). *Kvalitet i dagtilbud – National undersøgelse af kvalitet i pædagogiske læringsmiljøer og rammer i kommunale daginstitutioner og dagplejen for 0-2-årige børn*. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd & EVA - Danmarks Evalueringsinstitut, tilgjengelig på: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/kvalitet-i-dagtilbud-dx3610xb/>

Winger, Nina & Eide, Brit J. (2015). "Nytråkk" i gamle spor. Retrospektivt blikk på hverdagslivet i en småbarnsgruppe. *Journal of Nordic Early Childhood Education Research*, 9(4) p 1-22 tilgjengelig på: <https://nordiskbarnehageforskning.no/index.php/nbf/article/view/113>

Bilag 1 Ethiske overvejelser om inddragelse af børn

Vi har gjort os flere overvejelser i forbindelse med børnehavemandringerne. For det første har vi haft nogle forpligtelser over for forældrene. Det har været skolens opgave at sikre forældrenes eksplicitte accept af deltagelsen, bl.a. fordi skolen under hele besøget fortsat har ansvaret for børnene (selvom de opholder sig på en anden matrikel meget tæt ved skolen). Vi har sørget for at målrette oplysnings- og rekrutteringsbrevene til forældre og skoler på forskellige måder, herunder understreget over for skolerne – både skriftligt og mundtligt – at det ikke har skullet være tydeligt over for børnene, at vi havde gjort os overvejelser om børn med og uden vanskeligheder. For børnene har det alene været fællesnævneren, at de har gået i samme børnehave, og at de kunne hjælpe os. Vi har dog vurderet, at det var nødvendigt over for forældrene at tydeliggøre, at deres barn måske/måske ikke er udvalgt, fordi de har (haft) nogle udfordringer. Forældrene er blevet bedt om at spørge den ansvarlige på skolen, såfremt de havde spørgsmål dertil.

For det andet har vi forsøgt at sikre os, at det blev en god oplevelse for de børn, som deltog. Det har vi forsøgt på ved at gøre det tydeligt for børnene, at de kunne deltage på den måde, de selv ønskede, og lave de ting, de selv havde mest lyst til (herunder også at de kunne trække sig, hvis de ønskede det). Derudover har vi også understreget overfor børnene, at vi er på besøg som gæster hos dem, at de kan hjælpe os – men at der ikke er nogle rigtige eller forkerte ting, de kan gøre eller sige – samt at alle børn fik et stykke slik som afslutning på børnehavemandringen og tak for hjælpen.

Se eksempler i uddraget af observationsguiden herunder (observationsguiden indeholdt også interne huskelister til observatørerne om fx diktafon og andre materialer samt hjælpespørgsmål, som kunne bruges til at spørge børnene om deres tid i børnehaven og nuværende skolegang).

Uddrag fra observationsguide

Hej med jer! Vi har glædet os sådan til at komme og møde jer, og til at I vil vise os rundt i jeres gamle børnehave.

Jeg hedder [NAVN] og det her er min kollega [NAVN]. Vi kommer fra noget, der hedder VIVE. Det er sådan et forskningscenter, hvor vi prøver at finde ud af, hvordan man kan gøre det så godt som overhovedet muligt for børn der går i skole, så alle børn har det godt mens de lærer noget. Og det kan I hjælpe os med i dag! 😊

Ved I godt, hvorfor I er samlet her i dag med os?

I er samlet her, fordi I alle sammen har gået i den samme børnehave – og den vil vi rigtig gerne have at I viser os!

Vi vil gerne have, at I viser os, hvor I har gået i børnehave henne. Og så må I gerne fortælle os, hvad I kan huske fra jeres tid dengang. Måske kan I huske noget, som I synes var rigtig godt? Måske er der nogle ting, der var anderledes der, end det er nu, hvor I går her i skolen.

Planen er, at vi sammen går derover, og så kan I vise os lige de ting I har lyst til. Det er nemlig JER der bestemmer i dag!

Og netop fordi det er jer, der bestemmer i dag, så skal I huske, at I altid kan sige stop, hvis I ikke har lyst til at være med mere. Hvis I nu ikke har lyst til at være med mere, kan I lege i jeres børnehave eller stå ved [NAVN PÅ VOKSEN FRA SKOLEN] indtil vi allesammen følges tilbage til skolen, når vi er færdige. Noget andet vigtigt er, at vi ikke siger noget af det, I fortæller os videre til jeres forældre, lærere eller pædagoger, men vi bruger det til at lære om, hvordan man kan sørge for, at alle børn får en god skolegang.

Børnene kan evt. få udleveret et stop kort som signal til at vise, at de ikke ønsker at deltage længere eller gerne vil have en pause.

Har I nogle spørgsmål til os nu?

Husk, I må stille alle de spørgsmål I vil, mens vi er her. Vi er på besøg hos jer.

Icebreaker-leg:

Men før vi går, så har jeg en navneleg med vi gerne vil lave. Legen går ud på, at man griber [ærteposen/bolden/bamsen], og siger sit navn OG et dyr man selv vælger OG hvilken klasse man går i. Fx "Søren Skildpadde, fra 1.b". Hvis man ikke kan komme i tanke om et dyr er det helt okay, det er nok med hvilken klasse man går i 😊

Jeg kan fx starte med at sige ["NAVN DYR, fra VIVE"]. Så kaster jeg den videre til den næste.

Og hvis man er rigtig sej, så siger man også navnet på den person, man kaster til.

Evt. yderligere navneskilte:

Kan I egentlig godt skrive jeres eget navn?

SEJT!

Vi kan alle sammen skrive vores navn på sådan nogle klistermærker vi har, som godt må sidde på tøjet. Det er fordi vi er voksne, så vi er slet ikke lige så gode til at huske som I er. Så hjælper navneskiltene os, hvis vi nu glemmer det.

OBS. I forhold til manglende samtykke, så kan afslag på deltagelse også vise sig gennem nonverbale og fysiske udtryk som fx vride hænder, blive rød i hovedet, sidde uroligt på stolen, kigge ned eller ujævn øjenkontakt.

VIVE